

Unitat 5

Tridimensió: Disseny Entorn

L'estudi i treball del *camp de l'entorn* ens ha de conduir a aprendre a mirar i a saber fer una lectura de l'espai públic. És important conèixer la relació que es produeix entre les persones, els elements urbans i la ciutat per tal de poder analitzar els espais públics i adaptar-los a les necessitats i condicions específiques.

Índex de la unitat:

1. Espai públic.

1.1 L'ús de l'espai públic ...[p2]

1.2 La millora de l'espai públic...[p3]

1.3 Dimensió social de l'espai públic...[p4]

1.4 La transformació de les Glòries: Un projecte de ciutat en marxa ...[p6]

1. Espai públic.

1.1. L'ús de l'espai públic

L'espai públic es concep com un **espai urbà d'ús col·lectiu** que es converteix, per l'ús quotidià dels seus usuaris i usuàries, en lloc de trobada, d'intercanvi, de comunicació social i de desafiament (entre altres, el desafiament dels rols de gènere tradicionalment assignats a homes i a dones). Per tant, la diversitat d'usos i funcions que aquests espais permetin realitzar, pot ser considerat l'indicador central de la qualitat dels llocs públics, ja que podran integrar molts i diferents usuaris que realitzin diverses activitats.

Així, si alguna cosa caracteritza els espais públics és la seva **multifuncionalitat**.

El grau d'èxit d'un espai públic és determinat per la intensitat i la varietat d'usos que s'hi desenvolupen per part de grups socials diversos; també pressuposa que les transformacions urbanes que donen lloc a espais públics de qualitat contribueixen a millorar la qualitat de vida de les persones residents, i, ajuden a fomentar els sentiments de lloc i pertinença.

L'espai públic integra els principals valors de la ciutat, però també en mostra les desigualtats. Cal pensar, dissenyar i gestionar l'espai urbà de manera integrada, copsant la complexitat de la realitat urbana i enaltint-ne els valors democràtics.

[] Espai públic l'ús

1.2. La millora de l'espai públic

La millora de la ciutat del segle XXI s'està produint a través de projectes puntuals amb la intenció de **millorar el context preexistent**. Les diferents capes de complexitat i matisos que mostren les ciutats contemporànies ens suggereixen reciclar l'espai públic enlloc de fer-ne de nous.

Quan repensem un espai urbà cal plantejar-ne una nova dinàmica d'usos i reflexionar abans si allò amb que substituïm l'estat previ és necessàriament millor.

És important analitzar el paper que juguen els elements urbans per fer emergir o regenerar un espai, per poder tornar a usar un espai modificant la manera de fer-ho. Es tracta de debatre els usos de l'espai públic escollit i modificar-lo tot estudiant, prèviament, l'impacte que tenen algunes operacions d'ordenació urbana sobre la vida quotidiana de les persones.

[] **Espai públic** millora. Canvi espai_ Bus per zona espai_ jocs

1.3. La dimensió social de l'espai públic

El disseny dels espais públics és una de les variables que determina l'ús i l'apropiació d'aquests i per tant, el seu èxit com a espai de relació entre diversos grups socials amb diferents interessos.

L'existència de **nous espais** públics ajuda a crear **espais de trobada i d'interacció social**. No obstant això, una gran part de la qualitat dels espais públics ve determinada pel disseny i la planificació d'aquests; aspectes aquests que poden operar en dues direccions: o bé poden reforçar l'exclusió social de certs grups socials o bé poden afavorir una major inclusió social.

A l'hora de planificar un espai públic cal tenir en compte el següent:

- Propiciï la interacció i la comunicació social.
- Afavoreixi l'equilibri del seu ús per part dels usuaris de l'espai.

[] *Espai públic* dimensió social

[] **Espai públic** dimensió social

Espai públic	
Ús:	▪ Col·lectiu ▪ Quotidià ▪ Lloc de trobada ▪ Espai d'intercanvi ▪ Millora qualitat de vida ▪ Fomenta sentiment de pertinença
Millora:	▪ Col·labora a canviar el context preexistent ▪ Plantejament nova dinàmica d'usos ▪ Innovacions positives ▪ Tenir cura de l'impacte
Dimensió social:	▪ Espai de trobada ▪ Propicia la interacció i la comunicació social ▪ Afavoreix l'equilibri del seu ús per part dels usuaris de l'espai

1.4. La transformació de les Glòries: Un projecte de ciutat en marxa

Un exemple de transformació d'un espai públic és el canvi que s'ha projectat per a la plaça de les glòries de Barcelona.

La transformació de Glòries, en marxa

Barcelona, metròpolis vital i emprenedora, impulsa el projecte de transformació de Glòries per convertir l'actual nus viari en un espai de ciutat per a les persones, fidel a la idea d'enclavament urbà de referència de l'enginyer i urbanista Ildefons Cerdà fa 150 anys.

La transformació de les Glòries és l'oportunitat per resoldre una de les grans assignatures pendents de Barcelona. Les Glòries són el resultat del conjunt de decisions i actuacions urbanístiques i arquitectòniques que han configurat l'espai que avui tenim. Totes han estat rellevants i han resolt diverses necessitats en els seus moments històrics respectius.

La remodelació urbanística pretén, en el marc del compromís per Glòries (2007) i d'acord amb el planejament vigent, una millora profunda d'un entorn estratègic metropolità d'alt valor com a eix de dinamització socioeconòmica, espai de renaturalització i àgora cívica.

La transformació de les Glòries permetrà superar l'actual nus viari centrat en el trànsit per passar a ser un espai de ciutat per a les persones, un nou epicentre d'intercanvi econòmic, social i cultural obert a tota la ciutadania. I esdevé una ocasió d'excepció per potenciar el canvi d'hàbits en la mobilitat a la ciutat de Barcelona, apostant pel transport públic en detriment del vehicle.

La transformació de les Glòries posa fi a un reivindicació històrica dels veïns i permetrà interconnectar i millorar la permeabilitat entre els quatre barris que la limiten. Això suposarà facilitar les relacions socials i econòmiques dels 215.000 ciutadans que l'envolten, però també es projecta com un espai urbà al servei del conjunt de la ciutat que rep la visita de gairebé vint milions de persones a l'any.

Les Glòries és, també, una operació clau en el procés de renaturalització de la ciutat. Serà un espai que formarà part del corredor verd més important de la ciutat, que unirà la Ciutadella i les Glòries amb la Sagrera, cap al Besòs, i Collserola.

Les Glòries esdevindrà, doncs, un nou espai urbà guanyat per a les persones, dotat d'equipaments culturals i serveis de qualitat en benefici del conjunt de la ciutat i, molt especialment, dels veïns i les veïnes de l'entorn.

Extret de: <http://glories.bcn.cat/la-transformacio-de-glories-en-marxa/>

El punt de partida que es dona per obrir el concurs de projectes obeeix a set criteris:

1. L'espai lliure s'organitzarà preferentment en un sol pla, només alterat per petits relleus que resultin del projecte de paisatge.

2. Aquest, està envoltat per una façana urbana que delimita una zona verda el més gran i compacta possible.

3. Pel que fa a l'ordenació de la mobilitat es proposa eliminar de la plaça el trànsit privat en superfície, resolent el trànsit local amb la malla de l'Eixample, i deixant la Gran Via en túnel només per el trànsit interurbà.

4. Seguint la previsió actual, un cop efectuat el trasllat del mercat dels Encants, s'inicia la deconstrucció de l'anella viària, fent entrar en càrrega la malla ortogonal i resolent el trànsit interurbà provisionalment en superfície, a l'espera de la construcció del túnel.

5. Reordena els equipaments, mantenint les demandes d'equipaments de barri, amb la possibilitat d'agrupar-los en peces multifuncionals per tal de generar una ordenació urbanística més coherent amb un parc d'escala de ciutat.

6. Als equipaments existents dins l'àmbit, com l'Escola Salvador Espriu, el Centre Cívic la Farinera, el DHUB i el Nou Mercat dels Encants, s'haurà de sumar l'Escola Encants, actualment en projecte i que estarà situada a la cantonada de Consell de Cent amb Cartagena.

7. L'ordenació de la volumetria que defineix l'espai lliure, prendrà com referència l'esquema basat en l'alineació dels edificis d'alçada regular. El perímetre del parc estarà delimitat per nova edificació, que definirà la imatge del nou espai lliure.

Extret De: <http://www.glories.cat/glories.htm>

[] Vista aèria eixample i plaça de les Glòries

[] *Vista aèria eixample i plaça de les Glòries*

[] *Enderrocament plaça de les Glòries*

[] *Projecte nova plaça de les Glòries*

Heu pogut veure una mostra del procés. Aquí teniu tres espais des d'on podreu veure amb més detall el procés que s'ha seguit per a transformar la plaça de les Glòries:

- ✓ [La transformació de les Glòries: un projecte de ciutat en marxa](#)
- ✓ [Proposta guanyadora Concurs Les Glòries: **Canòpia Urbana**](#)
- ✓ [Les fases del projecte](#)

Aquestes tres adreces també les podeu trobar dins de l'aula a l'apartat de **recursos bàsics**.

Unitat **5** Material annex

Tridimensió:
Disseny Entorn

A l'apartat de **Matèria d'estudi** trobaràs altres fonts i documents que també formen part del material necessari per estudiar el Lliurament5. Aquest material complementa i amplia els apunts de la Unitat5.

Els recursos i les seves fonts

Els materials que podeu trobar en aquests apunts han estat confeccionats a partir de diferents fonts:

- ✓ Recursos propis de la professora Montserrat Vallverdú
- ✓ Material web